

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 37 Volume: 8 Issue: 37

Nisan 2015 April 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ULUSLARARASI İKTİSADİ ÖRGÜTLERİN TÜRK TURİZM ENDÜSTRİSİNİN GELİŞİMİNDEKİ ROLLERİ

THE ROLES OF INTERNATIONAL ECONOMIC ORGANIZATIONS IN THE DEVELOPMENT OF TURKISH TOURISM INDUSTRY

Fusun İSTANBULLU DİNÇER**

Mithat Zeki DİNÇER**

Sezgi GEDİK***

Öz

Ulusal sınırların giderek önemini yitirmesi, finansal hareketliliğin dünya geneline yayılması, uluslararası turizm faaliyetleri, teknolojik gelişmeler, sosyal yapılanma, sivil toplum kuruluşlarının öneminin giderek artması ile yeni bir dünya sistemi oluşmuştur. Uluslararası ilişkilerdeki değişimler, ülkeler arasındaki ilişkileri de yakından etkilemiştir. Karşılıklı menfaatler neticesinde sınırları belirsiz hale gelen devletlerarası işbirlikleri süreci, uluslararası örgütlerin oluşumuna temel oluşturmuştur. Çalışmanın ilk aşamasında küreselleşme, uluslararası iktisadi örgütler ile uluslararası turizm örgütlerinin turizm endüstrisinin küresel pazarda geliştirilmesi yönündeki politikaları ve faaliyetleri ele alınacaktır. Daha sonra, Türkiye'nin üye olduğu bu örgütlerdeki konumu ve küresel rekabet ortamında Türkiye'de turizm endüstrisinin geliştirilmesi için yapılan işbirliği ve anlaşmalar incelenecektir. Üçüncü aşamada, nitel olarak ele alınan bulgular değerlendirilerek, sonuçlar ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Uluslararası İktisadi Örgütler, Turizm, Türkiye.

Abstract

Gradually losing its importance of national borders, the spread of the global financial mobility, international tourism activities, technological developments, the social structure with the increasing importance of civil society organizations have caused a new world system to be formed. Changes in international relations also closely affected the relations between the countries. As a result of mutual interests boundaries becomes uncertain interstate cooperation process has been the basis for the formation of international organizations. In the first phase of the study; globalization, the policies and activities of international economic organizations and tourism organizations towards the development of tourism industry in the global market will be discussed. Then, the position of Turkey as member of these organizations and cooperation and agreements for the development of global competition in the tourism industry in Turkey will be examined. In the third stage, evaluating the findings discussed qualitatively, the results will be presented.

Keywords: Globalization, International Economic Organizations, Tourism, Turkey.

GİRİŞ

21. yüzyılda dünya ekonomisini oluşturan ve yön veren ekonomik, sosyal ve siyasal dinamikler, birbirleriyle birleşerek ve dünya piyasalarıyla bütünleşerek hem üretim hem de tüketim süreçlerinde küresel ekonomilere entegre olmaktadır. Farklı ulusal ekonomilerin ortak bir dünya ekonomisinin içinde yer alması ve artan entegrasyon süreci, ekonomik bir küreselleşmeyi beraberinde getirmektedir. "Ekonomik

*

**

küreselleşme, ticaretin, üretimin, yatırımın, finansal faaliyetlerin, teknolojinin, ekonomik sistem ve ideolojilerin uluslararasılaşması sürecidir” (Günsoy, 2006, 3).

Bu süreç, ulusal ve uluslararası boyutta pek çok alanı etkilemiş, ülkelerin dünya ekonomilerinde yer alabilmek için dış politikalarında katılımcı bir rol izledikleri görülmüştür. Bu durum “21. yüzyılın küresel ekonomik düzeninde, önemli yapı taşları olarak, büyük ulus-ötesi şirketleri, güçlü uluslararası ekonomik kuruluşları ve büyük bölgesel ticaret sistemlerini ortaya çıkarmıştır” (Steger, 2009: 50).

Küreselleşme, ulusal ve uluslararası boyutta pek çok alanı etkilemiş bununla birlikte ülkelerin rekabet etme stratejilerinde de farklılıklar oluşturmuştur. Küreselleşmenin ekonomik, politik, teknolojik, sosyal boyutları (Hentschke vd., 2014: 370-373) dikkate alındığında turizmin, çok yönlü ve dinamik yapısı itibari ile özellikle ekonomik küresel rekabet alanları içinde yer alması kaçınılmaz olmuştur. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (BMDTÖ) 2014 yılı ilk sonuçlarına göre uluslararası turist sayısı 2013 yılına göre % 4.7 artışla 1 milyar 138 milyona ulaşmıştır. 2015 yılı uluslararası turizmin ise, küresel ekonomi içinde %3 - %4 büyümeye göstereceği tahmin edilmiştir (www.turob.com). 2030 yılı turizm öngörülerinde ise turist varışlarının 1.8 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir (Türkiye Otelciler Federasyonu, 2014: 4). Türkiye, 2013 yılı BMDTÖ verilerine göre ülke sıralamasında turist sayısı bakımından 6. sırada; turizm gelirleri açısından ise 12. sırada yer almıştır (BMDTÖ, 2014: 6). Türkiye'nin turizm potansiyelinin çok zengin olması ve değerlendirilebilir konuma gelmesi ile de turizm, küresel ekonomik düzende Türkiye için önemli bir ekonomik rekabet unsuru oluşturmaktadır.

1. Küreselleşme ve Uluslararası İktisadi Örgütler

Küreselleşme, İkinci Dünya Savaşı sonrası yapılan, Türkiye'nin de içinde yer aldığı Bretton Woods konferanslarında alınan kararlar üzerine oluşturulan Dünya Bankası (World Bank-WB) ve Uluslararası Para Fonu'na (International Monetary Fund-IMF) kadar uzanmakla birlikte, bu süreçte devletin ekonomideki ağırlığının azaltılması istenmiş, mal, hizmet ve sermayenin serbest dolaşımına ilişkin adımlar atılmıştır (Bakan ve Yıldırım, 2008: 145). Amerika ve Britanya'nın kaygısı olan finans ve ticaretin düzenlenmesi ve kontrolü için (Alkan-Olsson, 2007: 245) Bretton Woods sistemi içerisinde başta Avrupa Birliği (European Union-AB) olmak üzere, Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (America Free Trade Association-NAFTA), Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization-WTO), Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (Asia-Pacific Economic Cooperation-APEC) gibi bölgesel ekonomik bütünleşmeler ile birçok ekonomik, sosyal ve siyasi uluslararası örgüt kurulmuştur.

Dünya ekonomisinin uzun dönemli büyüme konjonktürü içinde ulus-devlet karar süreçlerinin yerini, uluslararası piyasalara dayalı örgütler almaya başlamış bu doğrultuda kararlar, örgütler aracılığı ile ulus devletlere yansıtılma sürecine girilmiştir. Ulus-devletlerin düzenleme gücü ise küreselleşme sürecine bağlı olarak değişmiş, bu değişim çerçevesinde kürek tutan devlet değil, dümen tutan devlet anlayışı ön plana çıkmış, bu da düzenleyici devlet kavramını beraberinde getirmiştir (Alıcı, 2010: 321). Sermayenin ve ulusal pazarların giderek önem kaybetmeye başlaması düşüncesi ile de küreselleşme söylemi değer kazanmıştır.

İkiz kuruluşlar olarak bilinen IMF ve Dünya Bankası'nın temel kuruluş amacı Bretton Woods Sistemi ile oluşturulmaya çalışılan daha serbest, dış denkleme sorunlarının olmadığı, dış ödeme güçlüklerinin yaşanmadığı ve istikrarlı bir uluslararası döviz kuru sisteminin olduğu uluslararası ortamın oluşmasını sağlamak olmuştur (Soyak ve Bahçekapılı, 1998:4).

21. yy. çağdaş demokrasiler, genel olarak başlıca üç sektöre ayrılırlar (Kocabaş, 2008: 175) Ülkelerin çıkar çatışması, rekabetin büyümesi yeni devlet anlayışı düşüncesi ile kamu ve özel sektörden sonra üçüncü sektör kavramı olarak Sosyal Toplum Kuruluşları (STK) günümüz ekonomilerinin şekillenmesinde diğer bir önemli etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendilerini kalkınmacı sivil toplum kuruluşları ya da uluslararası alanda hükümet dışı kuruluşlar adı altında farklı bir biçimde tanımlamayan STK, ulus devletlere karşı uluslararası sivil toplumun temsilcileri olarak sunulmaktadırlar (Acı, 2005). STK da diğer sektörler gibi küreselleşme sürecine dahil olmuş ve uluslararası boyutta örgütlenmeye başlamıştır.

Küresel sistemin içinde aktif rol oynayan uluslararası örgütlerin sayıları giderek artmakta, sadece ekonomik örgütler değil çok sayıda sosyal, siyasi, sektörel örgüt de dünya düzenine yön vermektedir. Uluslararası örgütleri, faaliyet alanına göre; kapsamına göre; kurucularına göre; üye kabulüne göre; coğrafi konumuna göre sınıflandırmak mümkün olmakla birlikte genel olarak aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

• *İktisadi örgütler ve oluşumlar*; IMF, Dünya Bankası, WTO, G7/G8, G24, G20, İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO), Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC), Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA), Latin Amerika Serbest Ticaret Birliği (LAFTA), NAFTA, Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC)

• *Sosyal nitelikli örgütler ve oluşumlar*; Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Uluslararası Sivil Havacılık Organizasyonu (ICAO), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA), Uluslararası Af Örgütü (AL)

• *Askeri amaçlı örgütler ve oluşumlar*; Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Merkezi Antlaşma Teşkilatı (CENTO) ve Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı (SEATO)

• *Sektörel nitelikli örgütler ve oluşumlar*; Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü-BMDTÖ (United Nations World Tourism Organization-UNWTO), Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Müşavir Mühendisler Uluslararası Federasyonu (FIDIC)

• *Çok amaçlı örgütler ve oluşumlar*: Avrupa Birliği (AB), Birleşmiş Milletler (BM)

Gelişmekte olan ülkelerin sosyal, ekonomik, siyasi hedefleri, kaynakları, sahip oldukları potansiyel, örgüt üyesi olup olmamalarını ya da hangi örgütleri tercih etmeleri gerektiği ile yakından ilgilidir. Üyelik durumu beraberinde bağımlılık, ulusal yetkinin sınırlandırılması hatta bazı durumlarda devredilmesini gerektirdiğinden her devlet bu seçimi bizzat yapar (Hasgüler, Uludağ, 2007: 7). Büyük devletlerin örgütlere üyelikleri, kaynaklarını ve güçlerini paylaşmayı gerektirdiğinden bazen olumsuz bir karar olurken, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için uluslararası kaynaklara erişimin kolaylaşabilmesi açısından olumlu bir sonuç doğurabilmektedir. Bununla birlikte küresel rekabet, beraberinde örgüt üyeliklerinde etkin rol oynama, bölgesel oluşumlar içinde yer alma ve dış politika stratejilerini, bu boyutta oluşturmayı zorunlu kılmaktadır. Özellikle örgütsel bağlılık dikkate alındığında, karar alma mekanizmasının ulusal boyuttan uzaklaşarak uluslararası düzene taşınması, örgüt üyeliğinin önemini daha da arttırmaktadır.

2. Türkiye'nin İktisadi ve Turizm Örgütleri İle İlişkisi

Türkiye'nin 2000'li yıllarda izlediği dış politikasının, komşu ülkeler ile çok taraflı anlaşmalar yapma ve uluslararası örgütlerin faaliyetlerinde etkin rol oynama şeklinde olduğu görülmektedir. Türkiye'nin küresel rekabet içinde turizm endüstrisini de yakından ilgilendiren sosyal, siyasi, askeri ve diğer farklı örgütler ile de önemli işbirlikleri bulunmaktadır. Ancak çalışmanın kapsamı nedeniyle sadece turizm faaliyetleri açısından en önemli uluslararası iktisadi örgütler ile olan ilişkiler incelenecektir.

2.1. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (BMDTÖ)

BMDTÖ, sorumlu, sürdürülebilir ve evrensel olarak erişilebilir turizmi elde etmek için Birleşmiş Milletler bünyesinde kurulmuş, turizm alanında önde gelen uluslararası bir örgüttür. Turizm alanında küresel bir forum faaliyeti gerçekleştirmektedir. Örgütün günümüzde 156 asil (bağımsız devletler), 6 bağlı ve özel sektörü temsil eden 400'den fazla bağlı üyesi bulunmaktadır (www2.unwto.org). Türkiye, Örgüte 1975 yılından beri tam üyedir. Ayrıca Örgütle ilişkilerin geniş bir perspektifte sürdürülmesine büyük önem veren Türkiye, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği ve Turist Rehberleri Birliği Derneği gibi turizm alanında etkin belli başlı sektör temsilcileri aracılığıyla Bağlı Üyelik kategorisi altında BMDTÖ bünyesinde temsil edilmektedir (<http://www.mfa.gov.tr>). Türkiye'nin BMDTÖ üyeliği ile elde ettiği imkanlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (<http://www.kultur.gov.tr>);

• Dünya turizm ajandası, trendler, uluslararası işbirliği olanakları, turizm sektörü ile bağlantılı teknolojik gelişmeler, araştırmalar, istatistikler, projeler ve bilgi transferine ilişkin güncel bilgi sağlamak,

• Çeşitli politikalarının, yol haritalarının belirlenmesi esnasında üye ülkelerin siyasi çıkarlarının da gündeme geldiği bir platform olabilen örgüt toplantılarının takibi ile Türkiye'nin çıkarlarının korunması,

• BMDTÖ etkinlikleri esnasında, diğer ülkelerle ikili ve çok taraflı ilişkiler kurabilmek ve işbirliği imkanı elde etmek.

2.2. İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)

Türkçe kaynakların bazılarında Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü olarak da ifade edilen OECD, uluslararası bir ekonomi örgütüdür. Türkiye, örgütün kurucu üyelerinden biri olmakla birlikte, OECD'nin küreselleşmenin merkezi olma ve dünya ekonomisinin %80'ini bir çatı altında toplama hedefi açısından önemli bir konumda bulunmaktadır (www.bimer.gov.tr).

Faaliyet alanları, başta ekonomi olmak üzere tarım ve gıda, sektörel gelişim, eğitim, istihdam, enerji, çevre, finans ve yatırım, sanayi ve hizmetler, nükleer enerji, bilim ve teknoloji, sosyal konular, göç, sağlık, vergi, ticaret, ulaştırma, kentsel, kırsal ve bölgesel kalkınma gibi çok geniş bir alanı kapsamaktadır

(www.oecd.org). Örgütün çok sayıda çalışma alanları olması sebebiyle Türkiye’de birçok farklı kurum ve kuruluş tarafından takip edilmektedir (www.ekonomi.gov.tr).

Türkiye, OECD üyesi olarak, kuruluş nezdindeki Turizm Komitesi çalışmalarına da katılmaktadır. Türkiye, 1-2 Nisan 2014 tarihlerinde, Paris OECD Genel Merkezi’nde düzenlenen 93. OECD Turizm Komitesi Toplantısı’na ve 15-16 Mayıs 2014 tarihlerinde Prag’da düzenlenen 12. Küresel İstatistik Forumu’na aktif katılım sağlamıştır. Türkiye’nin OECD aktif üyeliği ile katıldığı faaliyetlerden uluslararası turizm alanında elde ettiği imkanlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (www.bimer.gov.tr; www.mfa.gov.tr);

- Her yıl iki kere toplanan OECD Turizm Komitesi katılımı ile Örgüt’ün turizm politikaları ve turizm istatistikleri (turizm uydu hesapları, istihdamın ölçülmesiyle ilgili yeni istatistiki yöntemler) alanında yaptığı kapsamlı çalışmalardan faydalanılması,

- OECD üyesi ülkelerle konuyla ilgili olarak fikir alışverişinde bulunulması,
- Uluslararası ekonomik alanda giderek süratlenen gelişmeleri yakından izleme ve batılı partnerler ile birlikte ortak politika tespitlerinin yapılmasına katkıda bulunma,

- Teşkilat oydaşma sistemi ile çalıştığından her ülkenin kendi çıkarlarını göz önüne alabilmesi,

- OECD'nin bilgi, beyin gücü ve birikiminden daha fazla yararlanma, politikaların daha sağlıklı ve etkin biçimde uygulanmasının kolaylaşması.

2.3. İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)

Kuruluşundan bu yana Türkiye’nin üye olduğu İİT, dünyada barış ve uyumu teşvik etmek, İslam Dünyasının hak ve çıkarlarını korumak amacıyla kurulmuştur (www.oic-un.org). İslam dünyasının çok taraflı ekonomik ve ticari işbirliğine yönelik ana platformu konumunda olan İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK), İslam İşbirliği Teşkilatı’nın 1981 yılında Mekke ve Taif’de düzenlenen Üçüncü İslam Zirve Konferansında kurulmuştur. 1984 yılı başında Kazablanka’da yapılan Dördüncü İslam Zirve Konferansında, Türkiye Cumhurbaşkanı’nın başkanlığına seçilmesi üzerine İSEDAK, aynı yıl Kasım ayında İstanbul’da yapılan Birinci Toplantısı ile faaliyetlerine başlamıştır (www.comcec.org).

İSEDAK, turizm işbirliğine özel sektörün aktif katılımının sağlanması amacıyla Türkiye’de, İİT-içi Turizmin Arttırılması için Özel Sektör İşbirliği konulu çalıştaylar düzenlemiş, sonuç olarak, İİT/İSEDAK Özel Sektör Turizm Forumu oluşturulmuştur. Forumun 1. ve 2. Toplantıları yine Türkiye’de gerçekleştirilmiş, İİT Üyesi Ülkelerde Sürdürülebilir Turizm ve Toplum Temelli Turizm ve İİT Bölgesinde Turizm Destinasyonu Pazarlamasında Etkili Pazar Stratejileri ana temalar olarak belirlenmiştir (www.bimer.gov.tr).

2013 yılında, İSEAK stratejisi çerçevesinde Turizm Çalışma Grupları kurulmuş, bugüne kadar 4 kez Ankara’da toplanmış olup, 5. Toplantısı 5 Şubat 2015 tarihinde İİT Üyesi Ülkelerde Dolaşımın Arttırılması için Seyahatin Kolaylaştırılması temasıyla yine Ankara’da gerçekleştirilmiştir (www.bimer.gov.tr). Türkiye’nin İSEDAK ile olan aktif üyeliği dikkate alındığında uluslararası turizm alanında elde ettiği imkanlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (www.bimer.gov.tr; www.tccb.gov.tr);

- Turizm Özel Sektör Forumu ile üye ülkelerde turizm alanında faaliyet gösteren özel sektörün düzenli olarak bir araya getirilmesi ve bu kapsamda işbirliği imkânlarının değerlendirilmesi,

- İSEDAK şemsiyesi altında devam eden İslam Turizm Bakanları Konferansı, Turizm Koordinasyon Komitesi Toplantıları gibi işbirliği faaliyetlerinin, yeni işbirliği çabaları ile güçlendirilmesi,

- Türkiye’de düzenlenen Turizm Çalışma Grupları toplantılarında Sürdürülebilir Turizm Gelişiminde Yeni bir Trend: İSEDAK Bölgesinde Toplum Temelli Turizm, İSEDAK Bölgesi’nde Turizm Ürün Geliştirme ve Pazarlama Stratejileri, İSEDAK Bölgesinde Turizm Yatırım Ortamının İyileştirilmesi, İİT Üyesi Ülkelerde Dolaşımın Arttırılması için Seyahatin Kolaylaştırılması gibi güncel konular belirlenmiş bu doğrultuda yeni hedefler ile yeni anlaşmalar yapılmasının sağlanması.

2.4. Avrupa Birliği (AB)

Avrupa Birliği, Avrupa halklarının ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda birbirleriyle kaynaşmasını öngören, Avrupa devletlerinin ve vatandaşlarının bir araya gelerek oluşturduğu uluslar üstü bir yapıdır (www.ab.gov.tr). Türkiye, Avrupa Komisyonu kurucu üye konumunda bulunmaktadır. AB, turizm politikalarına ve uygulamalarına üyesi olduğu Avrupa Komisyonu Turizm Danışma Komitesinin (TAC) faaliyetleri çerçevesinde dahil olmaktadır.

TAC çalışma konuları arasında turizm politikası, Avrupa turizminin öncelikli hedefleri, turist rehberliği hizmetleri, turizm destinasyonları, turizmde sürdürülebilirlik, turizmde meslek kalitesinin geliştirilmesi, vize uygulamaları gibi turizm ile ilgili konular yer almakta; politika öncelikleri arasında istihdam ve bölgesel kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, nitelikli doğal ve kültürel miras ve Avrupa kimliğinin tesisi yer almaktadır (www.bimer.gov.tr; www.kultur.gov.tr).

Türkiye'nin AB üyelik süreci ilişkileri, turizmi etkilediği gibi, turizm de bu sürece gerek ekonomik gerekse sosyal açıdan katkılar sağlamaktadır (Mehter Aykın ve Yıldız, 2012: 383). Türkiye, AB kapsamında Avrupalı Seçkin Destinasyonlar Projesi (EDEN), Calypso, Avrupa Kültür Başkenti gibi direk turizm konulu projelerde yer alırken, Erasmus, Leonardo da Vinci gibi hayat boyu öğrenme programları, Sivil Toplum Diyaloğu (IPA), KOBİ ve İşletmeler İçin Rekabetçilik Programı (COSME) gibi turizmi yakından ilgilendiren farklı konularda da ortak çalışmalar gerçekleştirilmektedir (ec.europa.eu).

2.5. G-20

G-20, uluslararası mali istikrarın sağlanması kapsamında, sanayileşmiş ülkeler ile gelişmekte olan piyasa ekonomileri arasında tartışma, çalışma, politika seçeneklerinin değerlendirildiği (Parasız, 2012: 81), 1999 yılında Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları düzeyinde oluşturulmuş bir platformdur. Türkiye G-20 ülkeleri arasında yer almakla birlikte farklı formatlarda ve düzeylerde gerçekleştirilen tüm toplantı ve faaliyetlere aktif ve düzenli katılım sağlamaktadır. Türkiye, 2015 yılında G-20 Dönem Başkanlığını üstlenecek ve o yılki G-20 Liderler Zirvesi Türkiye'de yapılacaktır (www.mfa.gov.tr).

G-20 konuları arasında, küresel ekonomik ve mali istikrarın sağlanması, şeffaflığın artırılması ve yolsuzlukla mücadele, küresel ekonomik sistemin günümüz gerçeklerine göre şekillendirilmesi, yükselen ekonomilerin artan ağırlıklarının sisteme yansıtılması ve kalkınma, ticaret ve yatırım, bilgi iletişim teknolojileri (BİT), turizm, yeşil büyüme, enerji, çevre, iklim değişikliği, ulaşım, gıda güvenliği, gibi önemli konular bulunmaktadır.

18-19 Haziran 2012 tarihlerinde Los Cabos/Meksika'da gerçekleşen Türkiye'nin de yer aldığı G-20 Zirvesi sonuç bildirgesinde turizm ve seyahat endüstrisinin iş yaratma, ekonomik büyüme ve kalkınma için önemli bir araç olduğu kabul edilmiştir. Bununla birlikte bildirge de devletlerin makam veya güvenliğine zarar vermeden vize rejimleri ve ihracat süreçlerini iyileştirmek, seyahatlerin kolaylaştırılması, vize programlarının yapılması, kalkınma, iş yaratma, yoksulluğun azaltılması, küresel büyüme için geliştirici girişimlere destek vereceği yer almaktadır (www.wttc.org, www2.unwto.org).

2.6. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ)

Türkiye'nin kurucu üyesi olduğu KEİ, 25 Haziran 1992 tarihinde İstanbul Zirvesi sırasında yayımlanan Deklarasyonla kurulmuş, bölgesel bir ekonomik işbirliği örgütü olmuştur. Başta ticaret ve ekonomik kalkınma olmak üzere bankacılık ve finans, ulaştırma, enerji, haberleşme, bilim ve teknoloji, KOBİ, çevre koruma, turizm ve doğal afetler olmak üzere çeşitli çalışma grupları faaliyet göstermektedir (www.kosgeb.gov.tr).

KEİ, Karadeniz çevresini istikrar, refah ve barış alanına dönüştürmek, samimi ve iyi komşuluk ilişkileri geliştirerek, coğrafi yakınlık ve müşterek kültürel ve tarihi miras gibi ortak paydaların avantajlarından yararlanarak, ikili ve çok taraflı ilişkiler kurma amaçları ile kurulmuştur (www.tbmm.gov.tr; www.pabsec.org).

Turizm sektörüne ilişkin faaliyetler Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi (KEİPA) kapsamında yürütülmektedir. KEİPA, 2002 yılında KEİ tarafından kabul edilen KEİ Turizm Eylem Planı taslağının hazırlanmasında dikkate alınan, Karadeniz Bölgesinde Turizm Geliştirme konulu bir Tavsiye Kararını ve Raporu kabul etmiştir. Ayrıca turizmin potansiyel rolünü, karşılıklı anlayış ve insanlar arası yakın ilişkiler kurmaya katkıda bulunmasıyla gelişim için bir araç olarak gören, Karadeniz Bölgesi'nde Kültür Turizmi Alanında İşbirliği konusunda bir Tavsiye Kararını kabul etmiştir (www.pabsec.org).

KEİPA ile Türkiye ortak işbirliği içinde İpek Yolu, Viking Yolları, Zeytin Ağacı Yolu, Fenikeliler Yolu gibi projeler yer almaktadır. Projelerin amacı, Karadeniz Bölgesi'nde kültürler arası bir paylaşım aracı olarak yaşatılması; Kafkasya-Anadolu-Avrupa güzergahı boyunca kültür turizmi seyahat planlarının tasarlanması ve geliştirilmesi; Bölgedeki somut kültürel mirasın geliştirilmesi, muhafaza edilmesi ve restorasyonu; Kültür turizmi vasıtasıyla istidam yaratılması şeklinde ifade edilebilir (www.pabsec.org).

Yukarıda yer alan örgütler dışında Türkiye'nin

- Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi (WTTTC),
- Uluslararası Sosyal Turizm Örgütü (OITS),

- Avrupa Seyahat Komisyonu (ETC),
- Uluslararası Turizm Birliği (AIT) ve Uluslararası Otomobil Federasyonu (FIA),
- Dünya Ticaret Örgütü (WTO) gibi üye konumunda olduğu veya üyelik sürecinde bulunduğu çok sayıda uluslararası örgüt ile turizm alanında ilişkisi bulunmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Küreselleşme sürecinde uluslararası iktisadi örgütlerin, dünya ekonomisi üzerindeki etkileri önemli derecede artmıştır. Özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısında ülkelerin kendi siyasi, ekonomik, askeri politikalarını belirlerken bile doğrudan veya dolaylı olarak iktisadi örgütler ile ilişki içinde olduğu görülmektedir.

Türkiye gibi coğrafi konumu ile stratejik bir noktada olan, aynı zamanda dünya ülkeleri ile yoğun tarihi ve kültürel ilişkileri bulunan bir ülkenin, küreselleşme sürecindeki bu gelişimin dışında kalmayarak uluslararası iktisadi örgütler ile yakın ilişkiler içinde bulunması kaçınılmazdır. Türkiye, dünya ekonomisinin şekillenmesinde önemli rol oynayan bazı iktisadi örgütlerde üye olarak bulunurken bazı örgütlerin kurucu üyesi konumundadır.

Türkiye'nin G-20 ülkeleri arasında yer aldığı dikkate alındığında, ulusal sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi ve uluslararası pazarlarda rekabet edilebilmesi ancak istihdam, milli gelir, ödemeler dengesi vb. konularda olumlu etkiler yaratabilecek turizm gibi endüstriyel alanlarda uluslararası iktisadi örgütler ile yoğun işbirliği içinde bulunması ile mümkündür.

Türkiye'nin turizm verilerine bakıldığında, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü, Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi, Dünya Ekonomik Forumu gibi uluslararası kuruluşların gerçekleştirdikleri kriterlerde Türkiye'nin uluslararası turizm pazarında ön sıralarda yer aldığı görülmektedir. Ayrıca turizmin entegre bir endüstri olduğu ve bu bağlamda diğer endüstrilere sağladığı ekonomik katkı dikkate alındığında, Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü gibi uluslararası iktisadi örgütler ile olan işbirliğinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Yeni dünya düzeninde, güçlü devletlerin işbirliği çerçevesinde kurulan uluslararası örgütler, ortak ideolojileri ve politikaları yayma görevini üstlenmiş ve küresel sisteme yön veren en önemli unsurlardan biri olmuştur. Teknolojik gelişmeler, STK etkinliklerinin giderek artması, sınırların kalkması gibi sosyal ve ekonomik hayatı doğrudan etkileyen olaylar uluslararası örgütlerin de turizm gibi çok yönlü alanlara eğilimlerini arttırmıştır.

Çalışma sonucu elde edilen veriler incelendiğinde son yıllarda AB, OECD, G-20 gibi büyük iktisadi örgütlerin ve oluşumların da turizm alanına eğilim gösterdikleri, bu yönde ortak faaliyetlerinin sayısını arttırdıkları görülmektedir. Bunun en önemli sebebi insanların turizm faaliyetlerine katılma taleplerinin giderek artması ile birlikte turizmin sadece ekonomik değil, sosyal ve siyasi ilişkileri de etkilediğinin fark edilmesi olarak ifade edilebilir. Artık zorunlu çoklu ilişkiler içinde turizmin, çok yönlü iyi ilişkiler sağlaması ülkeler açısından değerini arttırmaktadır.

AB ülkelerinde vizelerin kalkması, G-20 ülkeleri içinde aynı işbirliği sürecinin konuşulması, turizm projelerine fon sağlanması, bölgesel örgütlerin kendi ikili ilişkileri içindeki anlaşmaları ve benzeri olaylar ile turizm yönündeki çalışmaların daha uzun yıllar devam edeceği ve uluslararası örgütlerin turizmi daha önemli bir boyuta taşıyacağı sonucu çıkarılabilmektedir. Türkiye, örgütlerin bu yönelimini bilerek dış politikasını, uluslararası düzeyde işbirlikleri yapma, örgütlere üye olma, çok yönlü alanlarda uzmanlaşma ile rekabet edilebilirliklerini artırma yönünde oluşturmuştur.

Türkiye'nin uluslararası gücünü arttıracak ve uzmanlaşmasını sağlayacak alanlardan biri turizm olarak görülmektedir. Türkiye'nin sahip olduğu turizm potansiyelinin dünyaya açılması, ulusal ve uluslararası alanda ekonomik büyüme sağlanması, istihdamın artırılması, uluslararası iktisadi ve turizm örgütleri ile yapmış olduğu üyelikler ile yakından ilişkilidir. Türkiye'nin bu örgütler ile ortak amaçlar doğrultusunda talebin ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri üretebilme ve tüketme sürecinde uyumlu ortaklıkları bulunmaktadır.

Türkiye'nin ikili ve bölgesel ilişkilerin geliştirilmesi yönündeki dış politikası ile uluslararası iktisadi ve turizm örgütlerine üyeliği ve aktif katılımı sayesinde BMDTÖ verilerinde turist sayısı bakımından 6. sırada yer almakta, 2013 yılında turizmde yaklaşık %10 büyüme görülmektedir. Türkiye'nin mevcut dış politikasını geliştirerek devam etmesi halinde bu verilerin daha da yükselmesi beklenebilmektedir.

KAYNAKÇA

- ACI, Esra Yüksel (2005). "Küreselleşme Olgusu ve STK' lar", *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, Cilt:5, Sayı:1.
- ALICI, Orhan Veli (2010). "Küreselleşmenin Ulus-Devletlerin Düzenleme Gücü Üzerindeki Etkileri", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 19, Sayı 3, s.319-330.
- ALKAN-OLSSON, İlhami (2007). *The Changing Nature and Role of Soft Law in International Economic Law and Regulation: From State-Centric to Globalist Paradigm*, UK:Kent Law School.
- BAKAN, Sumru ve YILDIRIM, Zarife (2008). "Dünü ve Bugünü ile Türkiye'nin Küreselleşme Süreci", *Uluslararası Türkiye Cumhuriyeti Sempozyumu Bildirileri*, Isparta, s.145-155.
- BMDTÖ-Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (2014). *Tourism Highlight*, World Tourism Organization Publication.
- GÜNŞOY, Bülent (2006). *Küreselleşmenin Ölçülmesinde Sistemik Yaklaşımlar*, Ankara: Kırılmaç Yayınları.
- HASGÜLER, Mehmet ve ULUDAĞ, Mehmet B. (2007). *Uluslararası Örgütler: Tarihçe-Organlar-Belgeler-Politikalar*, 3. Baskı, İstanbul: Alfa Yayınları.
- HENTSCHKE, Guildbert C., PARRY, Shirley C. ve BERNSTEİN Samanta (2014). Globalization, İçinde Dominic J. Brewer, Lawrence O. Picus (Editörler), *Encyclopedia of Education Economics and Finance* (ss. 371-376), Volume 1, London: Sage Publications Ltd.
- KOCABAŞ, Fatma (2008). "Küreselleşme Bağlamında Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşların Güçlendirilmesinde İnternetin Önemi", *İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, s.173-195.
- MEHTER AYKIN, Sibel ve YILDIZ, Sevcan (2012), "European Tourism Policy and Reflections of Tourism in the Negotiations with Turkey", *Tourism: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 7:1, s.383-395.
- PARASIZ, İlker (2012). *Uluslararası Mali ve Ekonomik Kuruluşlar*, İstanbul: Ezgi Kitabevi.
- SOYAK, Alkan ve BAHÇELİKAPI, Cengiz (1998). "İktisadi Krizler-IMF Politikaları İlişkisi ve Finance and Development Dergisindeki Yansımaları", *İktisat, İşletme ve Finans Dergisi*, Yıl:13, Sayı:144, s.48-61.
- STEGE, Manfred B. (2009). *Globalization*, New York: Sterling Publisher Co. Inc.
- TUROFED-Türkiye Otelciler Federasyonu (2014). *Turizm Raporu*, Yıl:4, Sayı:8.

Diğer Kaynaklar

- BİMER-Başbakanlık İletişim Merkezi, <http://www.bimer.gov.tr/> adresinden 11.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- BMDTÖ-Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü, <http://www2.unwto.org/> adresinden 10.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- COMCEC-İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi, <http://www.comcec.org/> adresinden 18.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- European Commission, <http://ec.europa.eu/> adresinden 21.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- KOSGEB-Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, <http://www.kosgeb.gov.tr/> adresinden 25.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- OECD-İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı, www.oecd.org/ adresinden 16.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- OIC-İslam İşbirliği Teşkilatı, <http://www.oic-un.org/> adresinden 21.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- PABSEC-Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi, <http://www.pabsec.org/> adresinden 25.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı <http://www.ab.gov.tr/> adresinden 20.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı, <http://www.tccb.gov.tr/> adresinden 20.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/> adresinden 18.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- T.C. Ekonomi Bakanlığı, <http://www.ekonomi.gov.tr/> adresinden 17.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, <http://www.kultur.gov.tr/> adresinden 21.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- TBMM-Türkiye Büyük Millet Meclisi, <http://www.tbmm.gov.tr/> adresinden 26.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- TUROB-Turistik Otelciler İşletmeciler ve Yatırımcılar Birliği, <http://www.turob.com/> adresinden 15.02.2015 tarihinde erişilmiştir.
- WTTC- Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi, <http://www.wttc.org/> adresinden 23.01.2015 tarihinde erişilmiştir.